
Kongresszusi beszámoló

Szakmai beszámoló az I. és II. Ártó-Védő Társadalom Konferenciáról

Budapest 2017. június 8–9. és 2018. június 8.

Az **I. Ártó-Védő Társadalom Konferencia** a XV. Magatartástudományi Napokkal együtt, 2017. júniusában került megrendezésre a Semmelweis Egyetem három, társadalomtudománnyal foglalkozó intézete, tanszéke szervezésében.¹ A konferencián bemutatásra kerültek a hazai egészség- és orvosi szociológia új vizsgálati eredményei, amelyek az egészség szociális, mentális és lelki dimenzióira, az egészségügyi szakemberek képzésére, valamint az oktatási tapasztalatokra koncentráltak. A rendezvényen részt vett Losonczy Ágnes szociológus, az Ártó-védő társadalom című könyv² szerzője, akinek munkásságát a Mentálhigiéné Intézet igazgatója, Pethesné Dávid Beáta ismertette.

Az első nap programja a „védők”, azaz gyógyítók, egészségügyi szakdolgozók társadalmára, míg a második napé az orvoslás 21. századi kihívásaira, problémáira fókuszált.

Az első plenáris előadás egy kvantitatív és kvalitatív módszereket is alkalmazó kutatás eredményei alapján mutatta be, hogy az ápolók hogyan ítélik meg szociokulturális helyzetüket sajátos foglalkozási és makrotársadalmi léthelyzetükből kiindulva. A vizsgálat főbb eredményei: az ápolók maguk is rétegezett társadalmi csoportot alkotnak, származási adottságaik sok tekintetben predestináló hatásúak, tőkerekonverziós stratégiáik nem kidolgozottak, foglalkozási helyzetük deprivált és az egészségügy egyébként is belterjes intézményvilágába zárva szociális önképük létbeágyazott. (*Vingender és mtsai: Ápolók szocio-ökonómiai [SES] státusa*)

A második előadás a modern egészségügyi rendszerek egyik legjelentősebb kihívására, a lakosság elöregedésére fókuszált, amely alapvetően megnehezíti az egészségügyi szükségletek kezelését. A technológiai fejlődés

¹ ETK Társadalomtudományi Tanszék, ÁOK Magatartástudományi Intézet, EKK Mentálhigiéné Intézet

² Losonczy, Á. (1989). *Ártó-védő társadalom*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

egyre nagyobb specializációt eredményez, amelynek következtében a szolgáltatói oldal erősen fragmentálódik. A hagyományos rendszer-kategorizáció, mint gondolkodási keret nem alkalmas a fragmentációból eredő hatékonysági problémák vizsgálatára. A rendszer problémáinak megoldásában társadalomtudományi innovációra is szükség van. *(Gaál P: Társadalomtudományi innováció a modern egészségügyi rendszerek kihívásainak és problémáinak megoldásában)*

A harmadik előadás a Hungarostudy (HS) vizsgálatok tükrében mutatta be a családstruktúrában bekövetkezett változások és a lelkiállapot bizonyos jellemzőinek összefüggéseit az elmúlt 30 év vonatkozásában. Az előadás második felében az erdélyi Maros megyei HS vizsgálat eredményei alapján került sor a határon túli magyar kisebbség családstruktúrájának és mentális egészségi állapotának bemutatására. *(Susánszky É, Sánta Á: Családok lelkiállapota a Hungarostudy kutatások tükrében)*

A szekció-előadások öt téma köré szerveződtek: egyetemi hallgatók egészsége, munka és magánélet az ápolók világában, szülés és születés, aktív idősödés és életminőség, éghajlatváltozás és egészség. A szekció-előadásokat workshopok követték, amelyeken a résztvevők megvitatták a gyermekvédelmi rendszer és az LMBTQ kliensek korszerű pszichológiai ellátásának problémáit, foglalkoztak az idősödéssel kapcsolatos innovatív társadalmi megoldásokkal, és megismerhették a reflektív team munkamódszerét.

Az Ártó-Védő Társadalom Konferenciához csatlakozó Magatartástudományi Napok plenáris előadásai a magatartástudományok interdiszciplinaritását tükrözve járták körül a 21. századi orvoslás kihívásait, problémáit. A „Hogyan lesz a Big Datából hasznos új ismeret?” című előadás azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy miként lehet hasznára a Big Data paradigma az orvostudománynak és a kutatásnak. A pécsi egyetem kutatói intelligens szövegfeldolgozási eszközöket (MedMiner) fejlesztettek ki, amelyek képesek tudományos publikációk olvasására, és azokból értelmezhető kivonatok készítésére. A program segítségével egy nemzetközi vizsgálatban pszichotróp drogok hatásmechanizmusainak szubjektív, élménybeszámoló-alapú feldolgozását végzik. *(Feldmann és mtsai: Hogyan lesz a Big Datából hasznos új ismeret?)*

A gyermekkori traumatizáció komplex pszichológiai és társadalmi probléma, amely súlyos, a felnőttkorra is átnyúló mentális, szomatikus és a társadalmi beilleszkedést érintő következményekhez vezethet, sőt a következő generáció jóllétét is befolyásolhatja. A Debreceni Egyetem kutatója a téma nemzetközi és hazai szakirodalmának áttekintése után bemutatta saját, több mint 300 felnőttre kiterjedő kutatásukat. A résztvevők 18 éves koruk előtti, családon belüli traumatikus élményekről (fizikai, szexuális és érzelmi bán-

talmazás, illetve elhanyagolás) számoltak be. Vizsgálták a traumatikus élmények típusát, gyakoriságát, halmozódását és az egyes egészségkárosító magatartásformákkal, valamint a mentális és szomatikus megbetegedésekkel és a poszttraumás kogníciókkal való kapcsolatát. *(Kuritárné Szabó I: A rejtett járvány: a gyermekkori traumatizáció hazai vizsgálata)*

Pikó Bettina előadása a boldogság sokféle megközelítésére hívta fel a figyelmet a kurrens kutatások tükrében. A boldogsággal, mint a fogyasztói társadalomban megjelenő egyfajta normával foglalkozott. A boldogság a szubjektív jóllét egyik eleme, értelmezése erősen kultúrafüggő. Előadásában idézte Tim Kasser kutatásait, amelyek rávilágítottak arra, hogy az anyagiassal való beállítódás nem jár együtt nagyobb fokú boldogsággal, sőt, éppen ellenkezőleg, hajlamosít hedonizmusra, emellett több stresszel, gyakoribb szorongással és alacsonyabb jólléttel jár együtt. *(Pikó B: „Boldogan éltek, míg meg nem haltak” – Egészség és boldogság, mint kihívás a fogyasztói társadalomban)*

A konferencia utolsó plenáris előadása az egészségügy és az orvoslás 21. századi radikális változására hívta fel a figyelmet, hangsúlyozva, hogy az egészségügy szereplői mennyire nincsenek felkészülve erre a folyamatra. A technológiai újdonságok és a diszruptív innovációk miatt az információ és az eszközök szinte ugyanolyan mértékben lesznek hozzáférhetőek a páciensek, mint a szakemberek számára. A technológiai forradalom kulturális változásokat is hoz, amelyre nemcsak az egészségügynek, de az egész a társadalomnak is fel kell készülnie. *(Meskó B: Orvoslás és társadalom a 21. században)*

A munka nyolc szekcióban folytatódott, amelyek témája az egészség és betegség kulturális aspektusaitól kezdve, a gyógyítók társadalmi helyzetének és egészségi állapotának vizsgálatán keresztül az oktatásmódszertan területéig terjedt.

A konferencia programjában összesen 83 előadás, 13 szekció, 5 workshop szerepelt. A 144 résztvevő 28 felsőoktatási intézményből és 1 kórházból érkezett.

A II. Ártó-Védő Társadalom Konferenciára, amely az egészség és társadalom kérdéseivel foglalkozó szakemberek számára kívánt fórumot biztosítani, 2018 júniusában került sor. A 2018-as évben a gyermekvállalás, szülés-születés, családi élet témája került a rendezvény fókuszába. A témaválasztásban szerepet játszott a konferencia névadójának az emberi életfordulókkal kapcsolatos munkássága: Losonczy Ágnes követéses vizsgálata, amely az 1980-as évek végén indult és 2011–2013 között fejeződött be, az első gyereket váró fiatal családok sorsának alakulására irányult, a gyermek megszületésétől egészen a felnőtté válásáig. További motivációt jelentett, hogy a 2017-es konferencián kiemelt érdeklődés mutatkozott a szülés-

születés szekció iránt. Az ott elhangzott előadások közül néhány cikk formában is olvasható a *European Journal of Mental Health* című folyóirat 2018/2 tematikus számában.³

Losonczi Ágnes a szülés-születés idejét a „legnagyobb életfordulónak” nevezi, amit így jellemez: „A szülésben és feltételeiben, a legegységesebb létkérdések sűrűsödnek, mindenekelőtt a fennmaradás érdeke” (Losonczi, 1998, 2. o.).⁴

A konferencia első plenáris előadója a demográfus nézőpontjából mutat be a gyermekvállalási magatartás átalakulását Magyarországon, kitérve az olyan társadalmi jelenségekre, mint például a házasságon kívüli gyermekvállalás, a kései első gyermek vagy a mozaikcsaládok gyakorisága. Ismertette a Népeségtudományi Kutatóintézetben jelenleg is zajló nagymintás empirikus társadalomtudományi adatfelvételt, a Kohorsz '18 vizsgálatot. Néhány előzetes eredmény felvillantásával érzékeltette a kutatási program és adatgyűjtés jelentőségét a gyermekvállalás, szülés, születés körülményeinek jobb megismerésében. (*Kapitány B: Átalakuló gyermekvállalási minták Magyarországon és a Kohorsz '18 vizsgálat által nyújtott lehetőségek*)

„Milyen káros hatása lehet a modern szülészeten rutinszerűen alkalmazott eljárásoknak az anyára, a csecsemőre, illetve kettejük kapcsolatára?” – tette fel a kérdést a második előadás pszichológus előadója, megfogalmazva egyrészt a társadalom felelősségét a szülés-születés minőségének javításában, másrészt javaslatát a jelenlegi gyakorlat módosítására. Előadásában összefoglalta az utóbbi időben nagy lendülettel kutatott centrális oxitocin rendszer működésének zavarával társuló távolhatásokat, valamint az epidurális anesztéziával, a szintetikus oxitocinnal és a császármetszéssel kapcsolatos szakirodalmi adatokat. (*Varga K: A szülészeti rutin-beavatkozások káros távolhatásai: a társadalom felelőssége a SzüléSzületÉS minőségének javításában*)

A harmadik előadó a perinatológia képviselőjeként a családok szerepét emelte ki az extrém kissúlyú újszülöttek fejlődést támogató gondoskodásában, mivel a koraszülött csecsemő/gyermek és szülei egészségesen formálódó kapcsolata elősegíti a koraszülöttek hosszú távon is jól funkcionáló és megfelelően adaptálódó fejlődését. A perinatológiai szakma a „minőségi túlélésre” törekszik még egy 500 grammal született extrém kissúlyú koraszülött esetén is. E cél eléréséhez nem elég drága műszereket és bizonyítékokon alapuló gyógyszerelést alkalmazni. Más jellegű tudásra is szükség

³ Letöltve: 2018. 07. 17-én: http://www.ejmh.eu/5131archives_issues181.html

⁴ Losonczi, Á. (1998). *A legnagyobb életforduló: a gyerekválás, szülés, születés.* – *A társadalomkutató szemével.* Kézirat. Letöltve: 2018. 07. 25-én: http://losoncziagnes.hu/sites/default/files/1998_dobogoko.pdf

van. Meg kell ismerni a „méhen kívüli magzatok” korai neurológiai, érzékszervi és viselkedési fejlődését és a mesterséges környezet (PIC/NIC)⁵ határait ezekre a folyamatokra. A családok bevonása ebbe a változásba esszenciális, a koraszülöttek megfelelő fejlődése érdekében. (Nádor Cs: *Fejlesztést támogató gondoskodás és egyénre szabott, kapcsolatorientált ellátás a PIC-ben*)

A plenáris előadásokat követően 3 előadás, 2 fórum- és 1 poszterszekcióban folytatódott a tudományos munka. A szülés–születés szekciókban előadások hangzottak el a meddőségre specifikus stressz hatásairól, a gyermektelen nők mesterséges megtermékenyítéssel kapcsolatos attitűdjeiről, az abortuszturizmusról, a szüléssel kapcsolatos negatív és pozitív élményekről, valamint a császármetszések időbeli és térbeli alakulását befolyásoló tényezőkről. A fenti témában szervezett fórumszekciókban a szülés, születés kulturális, antropológiai megközelítése, valamint a háborítatlan szülés társadalmi elfogadottságának kérdései kerültek megbeszélésre. A család szekcióban az előadók a különböző élethelyzetekben megjelenő családi támogatások és a családot támogató módszerek jelentőségéről és hatásairól beszéltek, illetve mutatták be kutatási eredményeiket. A „védők” egészsége címet viselő szekcióban pedig az egészségügyben dolgozó szakemberek, úgymint családterapeuták, orvosok, diplomás ápolók, orvostanhallgatók egészségi állapotáról, egészségmagatartásáról hallhattak beszámolókat a résztvevők.

A konferencián 34 előadás hangzott el. A rendezvényen 32 felsőoktatási, valamint egészségügyi intézményből, kutatóhelyről és civil szervezetből közel 80 személy vett részt. A konferencián elhangzott előadások kivonatát is tartalmazó, ISBN számmal ellátott absztraktkönyv⁶ elérhető és letölthető a konferencia honlapjáról.⁷

A szervezők a következő konferenciát 2020-ra tervezik, bízva abban, hogy az Ártó-Védő Társadalom Konferenciák tovább erősítik a szakmai és kutatási együttműködések, és lehetőséget teremtenek az interdiszciplináris konzultáció megvalósítására. A 2018-as Konferenciát a Végeken Egészséglélektani Alapítvány támogatta.

Susánszky Éva

E-mail: susanszky.eva@med.semmelweis-univ.hu

⁵ PIC: perinatális intenzív centrum, NIC: neonatális intenzív centrum

⁶ Dávid, B., Feith, H.J., Lukács, J.Á., Susánszky, É., & Szabó, Á. (szerk.) (2018). *Ártó-Védő Társadalom Konferencia 2.0*. Absztrakt könyv. Budapest: Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar

⁷ Letöltve: 2018. 06. 08-án: <http://semmelweis.hu/artovedotarsadalom/files/2018/06/artovedo2018.pdf>

